

THEATER+

Chokri Ben Chikha: "Geheugenverlies is het ergste virus van Europa"

12-06-18, 20.53u - [Ewoud Ceulemans](#)

LEES LATER ★

Chokri Ben Chikha. © Eric de Mildt

1

Opmerkelijk theaternieuws: Action Zoo Humain-brein Chokri Ben Chikha maakt een voorstelling in Barcelona. In tijden van Catalaanse en Europese crises wil hij de parallellen tussen franquisten van vroeger en jihadisten van nu onderzoeken.

"Ik weet nu al: het zal *in the face* zijn." Op het uiteindelijke resultaat is het nog wachten tot november, maar als Chokri Ben Chikha, de theatermaker achter het Gentse gezelschap Action Zoo Humain en onderzoeker aan het KASK, naar het woelige Catalonië trekt, weet zowel zijn publiek als hijzelf dat hij de actuele crisis niet onaangeroerd zal laten. Wie de controversiële Houellebecq-romans *Platform* en *Onderworpen* naar de planken vertaalt of de koloniale mensenzoo van de Belgische wereldtentoonstelling opnieuw tot leven brengt, heeft de handen vol aan de recente Catalaanse en Spaanse geschiedenis. Deze zomer is het een jaar geleden dat zestien burgers opkwamen bij de IS-aanslagen in Barcelona, en in oktober werd een onafhankelijkheidsreferendum vanuit Madrid hardhandig een halt toegeroepen, wat onaangename herinneringen aan de dictatuur van Franco (1939-1975) naar boven bracht.

Op het eerste zicht staan die twee recente trauma's los van elkaar, maar toch ziet Ben Chikha een verband. Tussen al het politieke tumult in Catalonië door stelde hij zich kandidaat om een voorstelling te

maken met alumni van het Barcelonese IT Teatre. Met hen onderzoekt hij de parallel tussen franquisten en jihadisten – net zoals hij in ons land al jihadisten en oostfronters naast elkaar plaatste in *Amnes(t)ie*.

"Er zijn natuurlijk verschillen, maar er zijn ook heel wat parallellen", vertelt Ben Chikha. "Die jihadisten willen één natie, één geloof, één taal: dat is hetzelfde soort idealisme als dat van de oostfronters en dat van Franco – je moet alleen de religie aanpassen. Het gaat vaak ook over jonge, gefrustreerde gasten die zingeving zoeken, omdat ze zich niet aanvaard voelen. Dat is hier in België zo, maar in Spanje evenzeer. En wat ook heel belangrijk is, is het overromantiseren van een roemrijk verleden. Dat heeft Franco gedaan, dat hebben de oostfronters gedaan, dat doen de jihadisten nu."

SHARE

'Na Franco heeft men alles onder de mat geveegd. Er is een soort 'pact van de stilte' geïnstalleerd, maar nu begint dat te etteren'

CHOKRI BEN CHIKHA,
THEATERMAKER

Alleen, zo ziet de theatermaker, is dat historisch besef vaak ver te zoeken. Dat merkt hij zowel hier als in Spanje. "Het franquisme behoort tot een erg recent verleden. Franco is pas in 1975 gestorven. Maar de amnestie, die de collaborateurs achteraf hebben genoten, begint nu te leiden tot amnesie. Men vergeet wat er is gebeurd, en dat is erg. Volgens historici zijn er onder Franco 40.000 tot 50.000 mensen geëxecuteerd. Dat is tien keer meer dan onder Pinochet in Chili."

Etterbuil

Vandaag hoort hij de echo's van dat verleden. "De manier waarop Madrid zich gedroeg bij de manifestaties in Catalonië, en jongeren die beginnen te zeggen dat ze heimwee hebben naar Franco, dat is toch waanzin? Maar in de media wordt dat helemaal niet in een historisch kader geplaatst. Terwijl die hele toestand tussen Barcelona en Madrid draait op een onverwerkt verleden. Dat tekort aan historisch besef, daar maak ik me echt zorgen over. Amnesie is het ergste virus van Europa. Na Franco heeft men alles onder de mat geveegd. Er is een soort 'pact van de stilte' geïnstalleerd, maar nu begint dat te etteren. Als kunstenaar vind ik het heel interessant om zo'n pact open te breken."

Blijft de vraag: is een Gentse theatermaker wel de geschikte persoon om dat te doen? Je als buitenstaander in zo'n debat mengen kan riskant zijn. "Toen ik hier in België de parallel maakte tussen oostfronters en jihadisten, kreeg ik alle soorten stront over me heen. Als ik zoiets hier in Vlaanderen zeg, met mijn Arabische achtergrond, word ik naar Syrië verwenst. Maar we hebben die voorstelling nochtans samen met (*UGent-historicus, EWC*) Bruno De Wever gemaakt, en als hij dat zegt, is dat een heel ander verhaal. Hij is natuurlijk ook wetenschapper en ik maar een kunstenaar, maar toch. Wat gaat dat zijn in Catalonië? (*lacht*) Maar ik heb mezelf één ding beloofd: ik ga tot op het bot.

"Ik heb in Barcelona al audities gedaan, en ik heb toen onderzocht hoe ver ik zou kunnen gaan voor die Catalanen me tot de orde zouden roepen. De hele week werd ik aangekeken met een blik van: wat gaat die uitspoken? En ik verlegde elke keer de grens. De acteurs improviseerden met ondermeer beelden van Franco en de gevangenenkampen. Dat was heftig, confronterend en inspirerend, maar ik heb niet de indruk dat ik me moet inhouden."

De voorstelling van Chokri Ben Chikha gaat op 5/11 in première in Sala Beckett (Barcelona) en komt in 2019 naar België.